

EVA SEMOTANOVÁ

VÝVOJ DĚJIN ČESKÉ GEODÉZIE A KARTOGRAFIE PO ROCE 1945

E. Semotanová: *The Outline of the Development of the Czech History of Geodesy and Cartography after World War II.* — Sborník ČSGS, 92, 3, p. 198—206 (1987). —The history of geodesy and cartography entered a new phase of development in Czechoslovakia after 1945. A great number of factual data have been collected and appeared in studies, articles, reports, etc. Major objectives for the nearest future include the preparation of a new synthetic work on the history of cartography and geodesy, a complex bibliography and a new edition of Czechoslovak map sources.

1. Úvod

Dějiny geodézie a zvláště dějiny kartografie vstoupily v Československu po roce 1945 do nové etapy s poměrně obsáhlou, podrobně zpracovanou materiálovou základnou [41]. Na další vývoj těchto disciplín působily dva významné faktory, projevující se souběžně v celé společnosti, a tím i ve všech vědních oborech — rozvoj metodologie v duchu vědeckého světového názoru marxismu-leninismu a nebývalý rozmach odborných informačních zdrojů. V průběhu uplynulých čtyřiceti let vznikla řada monografií a syntetických prací z dějin geodézie i dějin kartografie a značný počet analytických studií, které odrážejí přechod od popisného zpracování historie těchto oborů ke komplexnímu, kritickému pohledu, založenému na posouzení vzájemných vztahů a souvislostí. Sleduje se vznik a vývoj geodézie a kartografie jako samostatných disciplín, ale též v rámci úvodů do problematiky současné geodetické a kartografické vědy, jako součást dějin věd a techniky, jako neoddelitelný prvek rozvoje společenských výrobních sil a výrobních vztahů při formování celé společnosti a jejího kulturního a vědeckého dědictví. Novým momentem ve studiu dějin geodézie a dějin kartografie je využití získaných poznatků ve společenské teorii a praxi, zvláště v řadě hraničních společenskovědních i technických oborů. Smyslem tohoto příspěvku je podat po čtyřech desetiletích výzkumu informativní pohled na vývoj české odborné literatury z dějin geodézie a kartografie, neboť zpracování příslušné slovenské literatury by si vyžádalo samostatnou studii, a pokusit se v hlavních rysech nastítnit uplynulé i budoucí směry rozvoje těchto oborů.

2. Edice a monografie

Dostupnost pramenů patří ve všech oborech k základním podmínkám vědecké práce. V rámci dějin geodézie a kartografie, podobně jako na-

příklad v historii a geografii, ji umožňuje mimo jiné zpřístupňování dokumentace prostřednictvím jejich edic. Reprodukce pramenů má kromě vědeckého účelu též cíle vědeckopopularizační a pedagogicko-naukové. Vyhотовování soupisů kartografických děl minulosti, jejich evidence ve sbírkách, archívech, knihovnách a muzeích a posléze vydávání edic nejvýznamnějších z nich je nezbytným předpokladem dalšího rozvoje dějin geodézie a kartografie. Potřeba kritické edice, zpracované podle moderních edičních pravidel, úzce souvisí s možnostmi další vědecko-výzkumné práce a je odrazem dosažené úrovně poznatků v daném oboru.

Význam starých map jako pramenů geografie, historie, dějin kartografie apod. a požadavek jejich zpřístupnění ediční formou jednoznačně zhodnotila a vyjádřila již rezoluce sekce pro kartografii, geodézii a geografii I. sjezdu slovanských geografů a etnografů v Praze roku 1924. Tato myšlenka dospěla postupně k realizaci přípravou a vydáním edice Monumenta Cartographica Bohemiae roku 1938. Nejstarší mapy Čech byly reprodukovány, podrobeny historicko-kartografické analýze a vyhodnoceny po stránce kartometrické. Celé dílo bylo kladně hodnoceno i v zahraničí. Avšak již v průběhu vydávání této edice si byl její spoluautor K. Kuchař vědom toho, že pro rozvoj dějin kartografie bude nezbytně nutné shromáždit, kriticky analyzovat a zpřístupnit mapové prameny z území celého Československa a zpracovat tak obdobnou edici v daleko širším rozsahu. Proto po roce 1945 pokračoval v přípravě nových Monumenta, která pod názvem Monumenta Cartographica Bohemiae, Moraviae, Silesiae atque Slovaciae byla do roku 1960 v mapové části úplně dokončena. Došlo však jen k vydání nátisku (asi 30 vázaných exemplářů) a dodnes, po více než dvaceti pěti letech, nebyl tento dluh dějinám naší kartografie splacen. Bylo by proto nanejvýš užitečné a potřebné stanovit nejnovější pravidla pro ediční činnost v oblasti kartografických pramenů a postupně uskutečňovat dílo, které K. Kuchař započal. V uplynulém období vyšla sice řada faksimilií map Českých zemí a plánů měst, doplněných v různém rozsahu kritickými texty či popisy reprodukováných kartografických děl, ale o důsledné editorské práci nelze zatím hovořit. Přesto jsou vydaná faksimilia značným přínosem pro všechny zájemce o staré mapy a plány, neboť umožňují široké využití takových kartografických pramenů, které jsou zachovány jen v jednom nebo několika exemplářích. Kromě výsledků cílevědomé činnosti K. Kuchaře a později Kartografie, n. p., Praha (dnes Geodetický a kartografický podnik, n. p., Praha) bylo vydáno množství drobných příležitostných reprodukcí a faksimilií různé úrovně technického provedení, samostatně nebo jako příloh studií a článků. Za záslužnou popularizační činnost lze považovat i sérii movoročenek s kartografickou tematikou, vydaných péčí K. Kuchaře a O. Kudrnovské v Kabinetu pro kartografii ČSAV (pozdější oddělení kartografie Geografického ústavu ČSAV) v letech 1958—1974.

Většina prací z necelé desítky monografií, zabývajících se dějinami geodézie i dějinami kartografie, byla vydána v první polovině sledovaného období. Z dějin geodézie, které na své knižní syntetické zpracování teprve čekají, sem patří i několik vysokoškolských skript.

Již v roce 1946 publikoval v Brně A. Šimek z přednášek pro brněnské Vysoké učení technické dějiny geodézie od nejstarších dob do současnosti se zvláštním zřetelem k Českým zemím. Autor nazval publikaci „Z dějin měřictví a zeměměřictví“ (43) a z bohaté historie oboru vybral především dějiny měření Země a osudy významných zeměměřičů. Výklad

vývoje geodetických teorií a teoretických prací naopak zjednodušil. V přepracovaném vydání z roku 1949 věnoval v dosud nebývalém rozsahu pozornost též historickým měřickým přístrojům. Zatím obsahově i metodicky ojedinělou prací o vývoji katastru v Českých zemích je kniha „Pozemkový katastr“ F. Maška (23) z roku 1948. Pojednává o založení prvního měřeného katastru, tzv. stabilního, na našem území, o jeho reambulaci a dalších změnách po vzniku Československa. F. Mašek podrobně popsal budování pozemkového katastru z hlediska jeho legislativního, normativního a technického zabezpečení a podal rozbor měřického, mapového i písemného operátu, způsob stanovení katastrálního výtěžku, jeho použití a organizaci pozemkového katastru. Cílem jeho práce bylo především seznámit veřejnost s fondem pozemkového katastru a shrnout výsledky své dlouholeté činnosti v Ústředním archivu pozemkového katastru v Praze. Jednu ze základních prací k dějinám kartografie tvoří dvoudílný „Soupis map českých zemí“ F. Roubíka (37).

Počátky soupisu kartografického materiálu Českých zemí jako výsledku soustavných snah o jeho přehlednou celkovou evidenci spadají již do období před rokem 1945. Teprve dostatek evidenčních podkladů umožnil tehdejšímu Státnímu historickému ústavu přistoupit v letech 1951 a 1955 k publikování tohoto díla, obsahujícího kartografické prameny z významných pražských i mimopražských sbírek, přehled vývoje kartografického zobrazení Českých zemí a seznam literatury k tématu. Publikace K. Kuchaře „Naše mapy odedávna do dneška“ (20) je rozsahově nevelkým dílem, autor v něm však s erudicí sobě vlastní podal poutavě a přehledně dějiny kartografie na území Československa na pozadí světového vývoje. Tato populárně vědní práce je určena širšímu okruhu čtenářů, kteří se setkávají s mapami na poli odborné i zájmové činnosti. Obsahuje stručné shrnutí výsledků historickokartografických studií, jimiž se K. Kuchař do té doby zabýval. Dosud základní dílo k dějinám naší geodézie a kartografie, dvousvazkový „Vývoj mapového zobrazení území Československé socialistické republiky“, bylo vydáno na přelomu 50. a 60. let. V prvním svazku jeho autor K. Kuchař (19) dokumentoval na nejstarších mapách Českých zemí do poloviny 18. století vývoj české kartografie v minulosti v měnících se hospodářských, společenských a politických poměrech. Zhodnotil význam těchto kartografických památek pro poznávání vývoje tehdejší krajiny a konstatoval, že při kritickém rozboru mohou staré mapy vypovídat o stavu zobrazeného území, popřípadě o přírodních, prostorových i sídelních změnách, které se postupně v daném geografickém prostředí projeví. Materiálově čerpal z výše zmiňovaných nevydaných Monument. Druhý svazek od F. Boguszaka a J. Císaře (3), zahrnující období poloviny 18. století až počátku 20. století, obsahuje zejména ukázky souborů podrobných map, vzniklých z podnětu státní správy na základě souvislého měření a mapování (vojenská mapování, katastry apod.).

Tato díla mají značnou dokumentární hodnotu pro sledování vývoje mapového obrazu našich zemí i pro studia historickogeografická, neboť již byla převážně zpracována přesnými měřickými a mapovacími metodami. Autoři podali stručnou historii jejich vzniku včetně způsobu technického vyhotovení a současných možností dalšího využití pro moderní kartografickou tvorbu. Obě publikace provází bohatá obrazová dokumentace a odkazy na odbornou literaturu. V pořadí třetí díl Vývoje mapového zobrazení, zamýšlený jako svazek č. II a týkající se proble-

matiky zemských měřičů a jejich činnosti v historii, je dosud v přípravě.

V téže době byly vydány ještě dvě publikace přehledného charakteru — popularizační práce J. Honse a B. Šimáka „Pojďte s námi měřit zeměkouli“ (10) o celkovém obrazu vývoje zeměměřičtví a kartografických prací (druhé, přepracované vydání „Kouzelného ďalekohledu“ a „Pápiové zeměkoule“ z roku 1942) s cílem přiblížit čtenářům geodézii jako obor plný vzrušujících zajímavostí a vysokoškolská skripta J. Pudra „Dějiny geodézie a kartografie“ (34), určená posluchačům zeměměřického inženýrství. J. Pudr sledoval vývoj geodézie a kartografie do první poloviny 19. století ve světě i v našich zemích. Uvedl množství faktografických údajů, vzájemnými souvislostmi se však blíže nezabýval.

Po delším časovém odstupu vyšla roku 1975 výpravná publikace E. Procházky „Vývoj Geodetického ústavu pražské techniky“ (33). Tento příspěvek k vývoji našeho technického školství zahrnuje též stručný přehled historie mechanických dílen a závodů a bohatou obrazovou dokumentaci jejich měřických přístrojů, dochovaných ve sbírce Českého vysokého učení technického v Praze.

Dosud posledním přehledným dílem jsou vysokoškolská skripta I. Honla a E. Procházky „Úvod do dějin zeměměřičtví“ (9). Autoři charakterizovali vývoj zeměměřičtví od starověku do první poloviny 19. století podobně jako J. Pudr (34), avšak již v kontextu s historickými událostmi a s rozvojem vědy a techniky. Skripta jsou přednostně zaměřena na rozvoj domácí geodézie, i když nechybí podstatné kapitoly vývoje světového, bez nichž by výklad postrádal širších souvislostí. Sledují paralelně dva směry vývoje zeměměřičtví: jeden, vedený snahou o vytvoření základny k daňovým účelům (katastry), druhý — zdokonalení podrobného topografického měření k vojenským účelům. V závěru je zhodnocen význam první poloviny 19. století pro rozvoj metod vyšší geodézie. V řadě jiných monografií jsou dějiny geodézie a dějiny kartografie součástí obsáhlejší problematiky a také některá vysokoškolská skripta a učebnice obsahují v úvodních partiích přehledy dějin geodézie nebo vybrané kapitoly k určitému tématu.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že v období po roce 1945 vznikla mnohá významná díla, shromažďující a hodnotící bohatou faktografii, získanou postupným studiem mapových, písemných i hmotných pramenů k dějinám geodézie a dějinám kartografie. Zdá se však, že po vydání „Vývoje mapového zobrazení území Československé socialistické republiky“ (3, 19) věnovali jednotliví autoři více pozornosti analytickému studiu kartografických pramenů. S odstupem více než dvaceti pěti let se proto stává aktuálním požadavek dalšího komplexního zhodnocení nových poznatků formou přehledu vývoje kartografie na území Československa ve spojitosti s dějinami geodézie a v návaznosti na celkový dějinný vývoj naší společnosti. Předpokladem k přípravě syntetického díla by se měla stát kritická edice kartografických pramenů jako pokračování zmíněného záměru K. Kuchaře.

3. Studie a články

Studie a články, kterých vzniklo po roce 1945 značné množství, byly a jsou převážně publikovány na stránkách našich odborných pe-

riodik. Mnohá z nich sehrála při výzkumu dějin geodézie a kartografie svou nezastupitelnou roli. Funkci časopisu, specializovaného na kartografickou problematiku, po určitou dobu zastával Kartografický přehled, založený roku 1946 jako orgán Státní sbírky mapové a redigovaný K. Kuchařem. Je škoda, že od roku 1961 mohou zájemci o dějiny geodézie a kartografie publikovat své práce například jen v Geodetickém a kartografickém obzoru, Sborníku Československé geografické společnosti a v periodikách příbuzných oborů (AUC-Geographica, Zprávy Geografického ústavu ČSAV, Studia Geographica, Studia Geophysica et Geodaetica, Dějiny věd a techniky, Historická geografie apod.). Z dalších periodik, uveřejňujících pojednání o kartografických dokumentech jako pramenech vlastivědného, archivního, muzejního aj. studia, lze uvést Časopis Společnosti přátel starožitností (od roku 1963 Muzejní a vlastivědná práce), Archivní časopis, Sborník archivních prací, z populárně vědeckých periodik časopis a ročenku Lidé a země.

Mezi témata, sledovaná po roce 1945 v člancích a studiích, patří zejména vývoj mapového zobrazení Českých zemí (4, 6, 18, 31, 44), dále mapy menších územních celků (30, 36, 38), tematické mapy (1, 15, 21, 26), plány měst (7, 8), dějiny světové kartografie (2, 13), kartografické kuriozity (24). Pozornost je věnována též dějinám geodézie (39, 42), katastrům (32), atlasům (27), glóbulům (26) a měřickým přístrojům (11), životu a dílu významných osobností (14, 16, 22, 28, 29), vývoji odborného školství (12). Řada příspěvků se zabývá popisem kartografických a geodetických archivních a muzejních fondů a sbírek, jejich zpracováním, využíváním a posláním v socialistickém státě (5, 17). Nelze opomenout též řešení otázek vztahů dějin geodézie a kartografie k příbuzným oborům (35). V připojeném soupisu literatury jsou uvedeny jen některé články a studie, podrobněji se danou problematikou zabývá například E. Semotanová (40).

4. Vědecko-organizační a popularizační činnost

O vývoji dějin geodézie a kartografie po roce 1945 jako samostatných vědeckých disciplín svědčí nejen početná odborná literatura, ale též řada vědeckých konferencí, symposií, výstav a jiných akcí, které byly v uplynulém období úspěšně uskutečněny. Přímosným se jevil například 8. sjezd československých geografů v Opavě roku 1959, kde O. Kudrnovská zhodnotila mezinárodní stav výzkumu dějin kartografie včetně československé účasti a vyslovila se pro širší studium novějších dějin kartografie (podrobněji viz Kartografický přehled 12, 1960, s. 5—18). Poukázala na kvalitativní rozdílnost etap ve vývoji historie kartografie jako oboru v našich zemích (etapa I — založení Státní sbírky mapové roku 1920 a myšlenka Monument, etapa II — 30. léta 20. století — realizace Monument, etapa III — po roce 1945 — důraz na metodiku dějin kartografie a využití mapových pramenů ve společenské praxi). Roku 1976 se pro naléhavou potřebu vydávání kartografických památek cestou kritických edicí vyslovili účastníci vědecké konference „Z dějin kartografie na Slovensku“, konané v Trenčíně. Již tradiční jsou symposia „Z dějin geodézie a kartografie“, pořádaná od roku 1979 Národním technickým muzeem, mimo jiné vítaná příležitost ke společným setkáním zájemců o historii obou disciplín z nejrůznějších ústavů a orga-

nizací. Témata, přednesená na sympoziích, vycházejí ve zvláštní řadě Rozprav NTM „Z dějin geodézie a kartografie“.

Dějiny geodézie a kartografie se v současné době v České socialistické republice zabývají například pracovníci přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze, Geografického ústavu ČSAV v Praze a Brně, Národního technického muzea v Praze, Českého vysokého učení technického v Praze, přírodovědecké fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně, ale i další instituce a jednotlivci. Výuka dějin geodézie a kartografie je po roce 1945 realizována formou příležitostných, většinou výběrových přednášek na školách univerzitního směru i na ČVUT.

5. Závěr

Lze konstatovat, že v sledovaném období bylo shromážděno a zpřístupněno v řadě přehledných i analytických studií, článků, zpráv, faksimilí i v několika monografiích množství faktografických údajů. Ve srovnání s etapou do roku 1945 se změnila metodologie výzkumu, ustoupilo se od popisnosti a hromadění podkladů bez jejich klasifikace a bez sledování vzájemných vývojových souvislostí. Dnes jsou kartografické a geodetické prameny podrobovány kritické analýze, studovány podmínky a okolnosti jejich vzniku a vztahy k vývoji výrobní, společenské, vědecké, technické a kulturní základny.

Z vývoje kartografie Českých zemí jsou nejpodrobněji zpracovány nejstarší mapy Čech, Moravy a Slezska, jimž byla věnována pozornost zejména v prvním desetiletí po skončení druhé světové války. Analytické statě, zabývající se prvními mapami Čech, měly a dosud mají spíše doplňující charakter, neboť rozsáhlé studium nejstarších českých map provedl K. Kuchař již ve svých dřívějších pracích před rokem 1945. Tato činnost vyvrcholila vydáním „Vývoje mapového zobrazení území Československé republiky“ v letech 1959 a 1961 (3, 19). Naopak problematika starých map Moravy a Slezska se v průběhu 50. a 60. let 20. století teprve rozvinula a je stále v centru pozornosti. Od počátku 60. let se zvýšil zájem o novější dějiny kartografie a o uplatňování výsledků historickokartografického studia v praxi. Prohloubilo se zkoumání vojenských mapování, stabilního katastru i dříve opomíjené tzv. soukromé kartografie 19. století. Dílčí mezery zůstávají zatím ve zpracování nejnovějšího vývoje naší kartografické tvorby po roce 1918, ze starší problematiky pak v důkladné analýze a zpřístupnění stabilního katastru. Mezi přední úkoly nejbližší budoucnosti by tedy měla patřit především příprava syntézy dějin kartografie na našem území od nejstaršího období do současnosti, překonávající všestranným, kvalitativně vyšším přístupem k řešení tématu zmiňovaný „Vývoj mapového zobrazení“ (3, 19). Nelze opomenout naléhavou potřebu komplexní bibliografie a nové, široce pojaté a kritické edice mapových pramenů Československa, jak bylo konstatováno v úvodu.

Dějiny geodézie nemají přes značný zájem odborné veřejnosti dosud vybudovanou takovou materiálovou základnu jako dějiny kartografie. V posledním desetiletí se objevily určité pokusy o přehledné zachycení vývoje zeměměřictví v našich zemích. Dílčí statě a články se zabývaly zpočátku zejména činnostmi zemských měřičů v Čechách a na Moravě, později vývojem technického školství, triangulací Českých ze-

mí v 19. století, biografiemi významných osobností apod. Základní úkoly, směřující k syntetickému zpracování dějin geodézie, je však nutné teprve řešit.

Je zřejmé, že výzkum dějin geodézie a dějin kartografie probíhá v současné době značně decentralizovaně, na různých pracovištích, ať už jako součást přírodních věd, dějin věd a techniky, historie, archivnictví, muzejnictví apod. Přesto by tato roztržitost i absence vlastního periodika neměla být překážkou k uskutečňování vytčených cílů. Smyslem studia dějin geodézie a dějin kartografie totiž není jen vybudování historie těchto oborů, která napomáhá pochopení vzájemných souvislostí dějinných kořenů moderní vědy a jejích dalších směrů vývoje. Poměrně rozsáhlé využití kartografických a geodetických památek lze totiž sledovat v oblasti společenskovědních disciplín, zvláště hospodářských dějin, dějin umění a hmotné kultury apod., kdy často dochází k prolínání a doplňování jednotlivých oborů a ke konfrontaci pramenů různých typů. V současné době, kdy se naše společnost zabývá řešením závažných úkolů, mimo jiné například prognózováním rozvoje oblastí ČSSR na základě racionálního využití jejich zdrojů, lze obsah starých kartografických děl využít v řadě odvětví našeho národního hospodářství. V oblasti obnovy a tvorby zeleně v rámci ochrany životního prostředí, při sledování krajinných změn, při zkoumání, vyhledávání a novém využití starých, již dříve opuštěných ložisek nerostných surovin, dnes znovu ekonomicky významných, při studiu možností rekonstrukce menších vodních energetických zdrojů apod. Součástí působnosti československé památkové péče je využívání mapových podkladů pro projektovou přípravu obnovy městských rezervací i jednotlivých památkových objektů.

Společenské uplatnění dějin geodézie a dějin kartografie je široké. Jeho účinnost může zvýšit kvalitní teoretické i materiállové zázemí, vytvářené již po desetiletí významnými pracemi řady odborníků, geografů, geodetů, historiků atd. Je proto posláním všech zájemců o tyto obory zodpovědně pokračovat ve vědeckovýzkumné činnosti metodami současných poznávacích procesů československé socialistické vědy.

Literatura:

1. BÍLEK, J.: Přehled vývoje důlního měřictví a báňské kartografie v českých zemích do začátku 17. století. Dějiny věd a techniky 1, Praha, Academia 1968, č. 3, s. 133—149.
2. BRINKE, J.: K otázce nejstaršího mapového obrazu Austrálie. Sborník ČSZ 65, Praha, Academia 1960, č. 1, s. 29—40.
3. BOGUSZAK, F., CÍSAŘ, J.: Mapování a měření českých zemí od poloviny 18. století do počátku 20. století. Vývoj mapového zobrazení Československé socialistické republiky III. Praha, Ústřední správa geodézie a kartografie 1961, 80 s. + 14 map. l.
4. ČAPEK, R.: Československé topografické mapy. AUC-Geographica 20, Praha, Univerzita Karlova 1985, č. 2, s. 33—48.
5. ČECHOVÁ, G.: Archivní zpracování map a plánů. Archivní časopis 3, Praha, Archivní správa ministerstva vnitra 1959, s. 133—144.
6. DRÁPELA, M. V.: J. A. Komenského mapa Moravy a její odvozeniny. 3. přepracované vydání Brno, Přírodovědecká fakulta UJEP 1984, 20 s. + 5 map. l.
7. HLAVSA, V.: Plány města Prahy 1801—1918. In: Sborník archivních prací 24, Praha, Archivní správa ministerstva vnitra ČSR 1974, s. 135—259.
8. HOFFMANN, G.: Monumenta cartographica Pragae. Příspěvek k historické topografii Prahy se zřetelem k vývoji českého zeměměřictví. Praha, disertační práce 1950-51, rkp. Archiv Univerzity Karlovy č. 2729 c.
9. HONL, I., PROCHÁZKA, E.: Úvod do dějin zeměměřictví I—V. Praha, České vysoké učení technické 1979—1984, 111, 124, 131, 153, 163 s.

10. HONS, J., ŠIMÁK, B.: Pojďte s námi měřit zeměkouli. Praha, Orbis 1959, 151 s.
11. HORSKÝ, Z.: Dějiny vědy a historické vědecké přístroje. Muzejní a vlastivědná práce 3, Praha, Národní muzeum 1965, č. 2, s. 72—77.
12. JEŘÁBEK, O.: Historie výuky geodézie a kartografie na českých vysokých školách. In: Rozpravy NTM „Z dějin geodézie a kartografie“ 03, Praha, Národní technické muzeum 1985, s. 27—44.
13. KARLICKÝ, V.: Přehled vývoje ruské a sovětské kartografie. Kartografický přehled 5, Praha, Státní mapová sbírka Československé republiky 1950, s. 1—18, 69—81.
14. KUDRNOVSKÁ, O.: Die Korrespondenz und Notizbücher von Professor Karel Kořistka. AUC-Geographica 11, Praha, Univerzita Karlova 1976, s. 63—74.
15. KUDRNOVSKÁ, O.: Kofistkas Hypsometrie von Böhmen. AUC-Geographica 4, Praha, Univerzita Karlova 1969, s. 43—56.
16. KUDRNOVSKÁ, O.: První české výškopisné mapy Karla Kořistky. Praha, Vojen. zeměp. ústav 1974, 51 str.
17. KUCHAR, K.: Kartografická bibliografie. Kartologie. Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1972, s. 20—50.
18. KUCHAR, K.: Mapové prameny ke geografii Československa. AUC-Geographica 2, Praha, Univerzita Karlova 1967, s. 57—97.
19. KUCHAR, K.: Mapy českých zemí do poloviny 18. století. Vývoj mapového zobrazení území Československé republiky I. Praha, Ústřední správa geodézie a kartografie 1959, 68 s. + 12 map. 1.
20. KUCHAR, K.: Naše mapy odedávna do dneška. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd 1958, 129 s.
21. KUCHAR, K.: Tematické mapy. Geodetický a kartografický obzor 15, Praha, SNTL 1969, č. 12, s. 314—317.
22. KUCHAR, K.: Život a dílo Jana Lipského ze Sedličné. Kartografický přehled 12, Praha, Kabinet pro kartografii 1960, s. 78—95.
23. MAŠEK, F.: Pozemkový katastr. Praha, ministerstvo financí 1948, 223 s.
24. MOJDL, J.: Kartografické kuriozity. In: Ročenka Lidé a země 1978, Praha, Academia 1978, s. 50—57.
25. MUCHA, L.: České glóby. AUC-Geographica 2, Praha, Univerzita Karlova 1973, s. 5—35.
26. MUCHA, L.: České školní nástěnné mapy v letech 1848—1918. In: Historická geografie 4, Praha, Ústav československých a světových dějin ČSAV 1970, s. 179—190.
27. MUCHA, L.: Český zeměpisný atlas světa v letech 1835—1960. In: Sborník Pedagogického institutu v Praze, řada Přírodní vědy 1, Praha 1961, s. 375—430.
28. MUCHA, L.: Kartograf František Jakub Jindřich Kreibich. Nepublikovaná rigorózní práce, Praha 1969, 153 s.
29. MUCHA, L.: Václav Merklas. Kartografický přehled 5, Praha, Státní sbírka mapová Československé republiky 1950, s. 19—40, 81—88.
30. MUCHA, L.: Z vývoje mapového obrazu české části Krkonoš. AUC-Geographica 16, Praha, Univerzita Karlova 1981, s. 95—104.
31. NOVÁK, V.: Wielandovy mapy Slezska. Slezský sborník 49, Opava, Slezský studijní ústav 1951, s. 289—299, 484—504.
32. POKORNÝ, O.: Obraz Čech v polovině 19. století v díle stabilního katastru. Sborník ČSZ 64, Praha, Academia 1959, s. 222—231.
33. PROCHÁZKA, E.: Vývoj Geodetického ústavu pražské techniky. Praha, SNTL 1975, 108 s.
34. PUDR, J.: Dějiny geodézie a kartografie. Praha, SNTL 1959, 74 s.
35. ROUBÍK, F.: Mapa jako historický a vlastivědný pramen. Časopis společnosti přátel starožitností 66, Praha, Společnost přátel starožitností 1958, č. 2, s. 193—202.
36. ROUBÍK, F.: Příspěvky ke kartografii českých zemí v 17. a 18. století. In: Sborník archivních prací 13, Praha, Archivní správa ministerstva vnitra 1963, s. 247—271.
37. ROUBÍK, F.: Soupis map českých zemí 1, 2. Praha, Státní nakladatelství učebnic 1951, 1955, 306 a 311 s.
38. ROUBÍK, F.: Z české oficiální kartografie před rokem 1785. Časopis společnosti přátel starožitností 58, Praha, Společnost přátel starožitností 1950, č. 1, s. 129—142.
39. ROUBÍK, F.: Zemští měřiči v Čechách v 16. až 18. století. In: Sborník archivních prací 15, Praha, Archivní správa ministerstva vnitra 1965, s. 289—301.
40. SEMOTANOVÁ, E.: Dějiny geodézie a dějiny kartografie v české odborné literatuře po roce 1945. In: Historická geografie 26, Praha, Ústav československých a světových dějin ČSAV 1987, s. 79—123.

41. SEMOTANOVÁ, E.: O výzkumu dějin geodézie a kartografie v Českých zemích do roku 1945. In: Historická geografie 24, Praha, Ústav československých a světových dějin ČSAV 1985, s. 179—202.
42. SEMOTANOVÁ, E.: Problémové a metodické aspekty dějin geodézie v ČSSR. Geodetický a kartografický obzor 31, Praha, SNTL 1985, č. 12, s. 312—315.
43. ŠIMEK, A.: Z dějin měřictví a zeměměřictví. Brno, Vysoké učení technické 1946, 135 s.
44. ZAPLETAL, L.: Komenského mapa Moravy z roku 1627. Olomouc a Přerov 1979, 126 s.

Summary

THE OUTLINE OF THE DEVELOPMENT OF THE CZECH HISTORY OF GEODESY AND CARTOGRAPHY AFTER WORLD WAR II

The history of geodesy and particularly of cartography entered a new phase of development in Czechoslovakia after 1945. The new development resulted in a relatively large collection of thoroughly researched materials. During the period from 1945 to 1985 a great number of factual data were collected which appeared in a number of studies, articles, reports, fascimiles and monographs of both general and analytical character. Compared with the period prior to 1945, the methodological approach has changed. Descriptive methods and the accumulation of material without a further classification or study of development inter-relations have been superseded by critical analyses of cartographic and geodetic sources and studies of the conditions of their origin as well as their association with the development of production, social, scientific, technological and cultural bases. As regards the historical development of cartography in the Czech lands, most detailed studies have been made of the oldest maps of Bohemia, Moravia and Silesia. Advances have been also made in the studies of military maps, permanent cadastre and the so-called private cartography of the 19th century. Partial gaps remained in the study of the modern development of Czechoslovak geodesy and cartography after 1918. Major objectives for the nearest future include the preparation of a new synthetic work on the history of cartography in Czechoslovakia from the earliest periods to the present time. There is also a pressing need for a complex bibliography of geodetic and cartographic history, as well as for enlarged editions of Czechoslovak map sources. Essential problems of a synthetic work on the history of geodesy still remain to be solved.

(Pracoviště autorky: Ústav československých a světových dějin ČSAV, Vyšehradská 49, 128 26 Praha 2.)

Došlo do redakce 30. 10. 1986.